

Revanşistlər TRIPP-a qarşı

Sülh və əməkdaşlıq onların xəstə təfəkkürünə ziddir

və bədbəxtdirlər. İnsanlar həyatı, müxalifət isə ölümü seçir, onlar müharibə istəyirlər, amma zarıdamaları reallığı dəyişməyəcək".

TRIPP kimi irimiqyaslı iqtisadi təşəbbüslərə "təhlükə" prizmasından yanaşmaq, ölkənin blokadadan çıxması və qonşularla normal iqtisadi münasibətlərin qurulması bu cür xəstə tiplərin ən böyük qorxusudur. Ermənistanın layihədə "yarım tə-

rəf" olduğunu iddia edənlər onillər boyu kimdənsə qul kimi asılı olduqlarını unudurlar. Azərbaycan və Türkiyənin iştirakı ilə reallaşan layihələr regionda yeni iqtisadi arxitektura formalaşdırır ki, burada iştirak etməmək Ermənistanın özünü zəiflədir. Koçaryanın ABŞ-nin maraqlarını yalnız İranla sərhədə nəzarət kimi təqdim etməsi diqqəti iqtisadi faydadan yayındırıb təhlükəsizlik

qayğılarına yönəltmək məqsədi daşıyır. Bu, cəmiyyətdə "böyük güclərin oynacağı oluruq" qorxusunu alovlandırmaq üçün istifadə edilən klassik metoddur. Bu cür ritorika Ermənistanın regional integrasiya şanslarını baltalamağa və ölkəni keçmişin bataqlığında saxlamağa xidmət edir.

Koçaryanın "əgər TRIPP layihəsinə Çin qoşularsa, onu alqışlaya-

ram" deyir. Bəllidir ki, TRIPP Cənubi Qafqazı global ticarət şəbəkələrinə birləşdirərək Orta Asiya ilə Qərbi Avropanı birləşdirən alternativ bir marşrut yaratmağı hədəfləyir. Nəticədə Avrasiya boyunca fasiləsiz bir ticarət bağlantısı formalaşır. Çin və Orta Asiyadan Avropaya yüklər TRIPP marşrutu ilə cəmi 12-14 gün ərzində Avropaya çatı bilər ki, bu da ənənəvi Rusiya üzərindən daşınma müddətinin təxminən yarısı qədərdir. TRIPP ABŞ-nin təşəbbüsü olsa da, Pekinin "Bir kəmə, bir yol" proqramının Orta dahliz qolunu gücləndirən əlverişli bir vasitə rolunu oynayır. Bu da Çin mallarının Avropaya çatdırılmasında alternativ və sürətli bir kanal təqdim edərək Çin şirkətlərinin logistika risklərini azaltmasına kömək edir. Yəni TRIPP Avropa, Çin, Türkiyə və Orta Asiya üçün ticarət axınlarının şaxələnməsi və regional iqtisadi integrasiyanın dərinləşməsi baxımından qarşılıqlı faydalar yaradır.

Revanşist Koçaryanın manipulyasiyasının əksinə, TRIPP Ermənistan üçün də olduqca əhəmiyyətli və faydalıdır. Layihə, ilk növbədə, Ermənistanın da regional

oyunçulardan birinə çevrilməsi deməkdir. İrəvan hazırda regiondakı böyük enerji və nəqliyyat layihələrindən kənarda qalıb. Bu marşrut Ermənistanı hər il milyonlarla dollar birbaşa tranzit gəliri gətirəcək. Layihə çərçivəsində ABŞ və digər beynəlxalq donorlar Ermənistanın infrastrukturuna milyardlarla dollar investisiya qoymağı planlaşdırır. Koçaryan "yarım tərəf" iddiasını irəli sürsə də, Ermənistan öz ərazisindən keçən marşrut üzərində qanunverici, tənzimləyici və məhkəmə yurisdiksiyasını qoruyub saxlayır. TRIPP Ermənistanın Türkiyə ilə sərhədlərinin açılması və Azərbaycanla birbaşa ticarət əlaqələrinin qurulması üçün də "qapı" rolunu oynayır. Bu, erməni məhsulları üçün yeni və yaxın bazarlar deməkdir.

Koçaryan və onun kimilərinin əsas qorxusu Ermənistanın zəifləməsi, asılılığı yox, iqtisadi cəhətdən güclənən bir ölkənin revanşist və münafişçiyə meyilli "liderlərə" ehtiyac duymayacağı reallığıdır.

*İsmayıl QOCAYEV,
"Azərbaycan"*

Ermənistanın köhnə rejimin qalıqları və revanşist dairələr regionda sabitliyə xidmət edən addımları qaralamaq üçün hər cür oyuna baş vururlar. Xüsusən, formalaşan yeni geosiyasi və iqtisadi reallıqları həzm edə bilməyən müxalif qruplaşmaların sülh quruculuğu prosesinə müqaviməti müxtəlif formalarda təzahür edir. Bölgənin simasını dəyişdirəcək TRIPP (Zəngəzur dahlizi) layihəsinə qarşı yönələn kəskin bəyanatlar, dahliz ətrafındakı manipulyasiyalar keçmişin qanlı mirasını daşıyan siyasilərin hələ də sülh və əməkdaşlıqda maraqlı olmadığını nümayiş etdirir. Revanşist qüvvələr iqtisadi inkişafı "milli təhlükə" kimi qələmə verərək, cəmiyyəti yenidən qeyri-müəyyənliyə sürükləməyə çalışırlar. Çünki onlar iqtisadi tərəqqini deyil, gərginliyi və qarşıdurmanı öz siyasi varlıqlarının yeganə yolu hesab edirlər. Bu ritorikanın önündə gedənlər isə vaxtilə bölgəni qan gölünə çevirən, on minlərlə insanın taleyini məhv edən qatı cinayətkarlardır.

Ermənistanın keçmiş prezidenti, müharibə canisi Robert Koçaryanın növbəti dəfə TRIPP layihəsini hədəfə qoymaqla daşnak ritorikasını sərgiləməsi də bu xəstə təfəkkürün göstəricisidir. TRIPP layihəsini ölkəsi üçün "ən böyük təhdid" adlandıran sabiq rəhbər iddia edib ki, guya sözügedən layihə Ermənistanın mənfəətlərinə ziddir və əsasən Azərbaycanla Türkiyənin xeyrinədir. Onun qənaətinə, bu prosesdə rəsmi İrəvanın rolu məhduddur və həlledici addımlar Vaşinqtonun diktesi ilə atılır. Koçaryanın fikrincə, ABŞ-nin regionda faktiki maliyyə maraqları mövcud deyil, onların yeganə hədəfi İranla olan sərhəd xəttində nüfuzunu artırmaqdır. O, bu təşəbbüsün Ermənistanı global güclərin qarşıdurma meydanına çevirdiyini, ölkənin maraqlarının nəzərə alınmadığını, İrəvanın tərəf kimi çıxış etmədiyini irəli sürüb.

Koçaryanın əsassız ittihamlarına ilk sərt cavab Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyandan gəlib. Paşinyan

Koçaryanın geosiyasət anlayışının artıq aktual olmadığını bildirib və deyib ki, "Tramp marşrutu" genişmiqyaslı investisiya proqramıdır: "Bu layihə Ermənistan üçün yüz milyonlarla dollar həcmində sərmayənin cəlb olunmasını nəzərdə tutur". Baş nazir vurğulayıb ki, proqram eyni zamanda ölkə üçün mühüm təhlükəsizlik zəmanətləri də yaradacaq. Paşinyan ABŞ-nin layihədə iqtisadi maraqlarının olmadığını da qeyd edib ki, tamamilə iqtisadi məntiq üzərində qurulan ABŞ kimi bir dövlətin iqtisadi maraqlardan kənarda qalması mümkün deyil. Hökumətin digər üzvləri də Koçaryanın ittihamlarını pisləyiblər. Ermənistan parlamentindəki hakim "Vətəndaş müqaviləsi" fraksiyasının rəhbəri Hayk Koncoryanın cavabı daha maraqlı səslənir: "Müxalifətin strategiyası belədir: Ermənistan üçün nə qədər pisdirsə, onlar üçün yaxşıdır. İndi yaxşı proseslər gedir, buna görə kədərli